

Una frontera d'Europa (1)

"A l'altra banda (mirat des de la 'nostra') del castell de Belgrad, els nous líders, antics ateus de carnet, es parteixen el pa i la sal, els besos i les abraçades, amb vigorosos popes de barba extensa i triomfal.

Tal dia com avui que escric, 20 de juliol, fa exactament cinc segles i mig menys un any que el papa Calixt III Borja, fill de Xàtiva, va guanyar des del seu llit al Vaticà la batalla de Belgrad. Dubte que ni ací ni allà ningú pense a preparar algun cinc-cents cinquanta aniversari d'aquell dia. Devia ser un matí de molta calor, i els turcs que assetjaven la ciutat estaven completament segurs de la conquesta: cent mil soldats escampats per la plana, a punt de superar l'últim obstacle abans de travessar el Danubi, inundar Hongria i des d'allí fer-se els amos de l'Europa central. No debades els comandava el gran Mehmet II, que tres anys abans havia entrat vencedor a Constantinoble. A Roma, però, un vellet malalt que havia estat elegit papa l'any anterior va remoure el cel, ja que no podia remoure la terra (els alemanys no li feien cas, i els venecians encara menys), predicà indulgències, envià un legat a Hongria, i animà fervorosament les prèdiques del sant Joan de Capistrano, un altre vellet com ell. El predicador arrossegà una multitud fervorosa i mal armada, el legat va convèncer el rei Janos Hunyádi d'Hongria, i cap a Belgrad que van moure amb un exèrcit fet de molts milers de miserables i d'un grapat de cavallers. El 20 de juliol del 1456, l'absurda tropa dels croats ataca els turcs, el Déu dels cristians mostrà de quin costat estava, i el soldà Mehmet hagué d'alçar el camp enmig d'un immens desastre. Europa s'havia salvat, de moment. El papa Calixt va introduir el rís de l'Àngelus, amb toc de campana per recordar sempre els germans que gemeguen en l'esclavitud de l'infidel, després instaurà la festa de la Transfiguració del Senyor en la seua glòria, passà el cometa Halley anunciant no se sabia què, i tot va quedar un temps més o menys com abans. Però no hi hagué més croades i els turcs, com tothom sap o hauria de saber, tornaren a Belgrad i s'hi van quedar una llarga temporada. Encara hi són, en la memòria de la gent, en el record del terror i de les degolladisses, i en algunes actituds i afinitats estranyes.

Fa pocs anys –pel temps que començava la guerra dels serbis contra els croats– pujava jo un matí de tardor cap al castell de Belgrad. No hi pujava des de la ciutat mateixa, sinó des de la cara nord, on els bastions s'alcen sobre la confluència del Sava amb el Danubi, que forma un dels panorames fluvials més impressionants del continent. Exactament en aquest punt, hi ha hagut d'ençà de molts segles una de les fronteres d'Europa. Una frontera interior, o exterior, segons l'època i segons com es mire des de dalt

d'aquest castell en direcció a l'altra banda del riu. A mi, de tota manera, allà dalt em feia l'efecte que al nord i a l'oest del Danubi els ocupants d'aquest castell sempre han vist enemics: l'altra banda del riu era la cristiandat romana, era l'imperi germànic, els hongaresos, l'escriptura llatina. Al costat d'ací, quan hi havia turcs de guarnició calia aguantar-se entre rebel·lió i rebel·lió, pagar impostos i poca cosa més: els nadius eren sempre serbis, escrivien (poc) en caràcters ciríl·lics i a les esglésies cantaven com un sol home i una sola dona a les ordres del patriarca de Belgrad, amic de Constantinoble i de Moscou, no de Roma. Vull dir que, des del castell de Belgrad, mirant al sud i a l'est tot ha estat sempre terra pròpia, amb guarnicions turques o sense, i mirant cap a l'altre costat era –i torna a ser, de quina manera!– terra de gent aliena i estranya: croats de Croàcia, alemanys, catòlics, hongaresos, "europeus".

Els cristians de l'imperi turc d'Europa han viscut alguns segles una vida comuna, i abans d'això ja la vivien: sense papa de Roma, sense cardenals i sense catedrals gòtiques. També sense Renaixement i sense Reforma, sense revolució científica, amb molt escassa Il·lustració i amb remotíssima idea de la revolució francesa: hi havia turcs pertot arreu des del segle XIV, però sobretot hi havia popes de grans barbes, i no és la mateixa cosa un pope barbut que un canonge romà o que un jesuïta: aquests canvien, els popes no. La cristiandat romana és secularitzable (fins i tot a Polònia, a pesar de Waleza i de Woytila), la bizantina no ho és gens: o l'arrassen com volia Stalin, o la ignoren com feia Tito, tant se val: torna triomfant. A l'altra banda (mirat des de la *nostra*) del castell de Belgrad, els nous líders, antics ateus de carnet, es parteixen el pa i la sal, els besos i les abraçades, amb vigorosos popes de barba extensa i triomfal. Ieltsin, Milosevic, Karadzic, tant se val, i també el senyor Andreas Papandreou. Tot siga per la glòria de la Trinitat, els bisbes demanen que els tornen els béns de l'església, el popes beneeixen canons, i Grècia, Bulgària, Romania i Macedònia (també) vulneren ortodoxament l'embargament contra Sèrbia per terra i pel Danubi. Són germans en la fe, són d'aquella banda, no d'aquesta: no tenen catedrals gòtiques, ni venien de pelegrins a Santiago. Sembla, fins i tot, que d'Atenes a Belgrad ja creix la idea de constituir una Unió de Països Ortodoxos, o cosa semblant. Ho pensen molt seriosament. Segurament no recorden, ni els interessa, qui va moure fa cinc segles i mig aquella batalla de Belgrad.

Joan F. Mira